

П Р О Т О К О Л

№ 21

а_1956_004402

Днес, 14. II. 1956 г., се състоя заседание на Художествения съвет, на което се обсъди драматизацията на К. Ковачев по Алеко Константинов "БАЙ ГАНЬО" и се разгледа наново въпроса за "Нора". Присъствуваха другарите: засл. арт. А. Темелков, Ф. Филипов, Г. Каракашев, Ст. Сърчаджиев, Кр. Мирски, М. Бениеш, засл. деят. на изк. Н. Лилиев, засл. арт. Хр. Коджабашев, Засл. арт. Ст. Караламбов, засл. арт. Н. Икономов, Магда Колчакова, Л. Дюстабанова, Д. Бочев, Ст. Тончев, Б. Митев.

А. ТЕМЕЛКОВ - Защо се дават роли в които има музикално изпълнение на артисти, които не могат да пеят?

Ето вчера бях на "Дон Карлос" и като запя Манафова /в ролята Еболи/ всички почнаха да се обръщат към ложата и аз излязох, толкова неудобно се почувствувах. Друга пее вместо нея, но това личи и хората се смеят.

КР. МИРСКИ - Аз бях направил мизансцена така, че да бъде обърната с гръб към публиката, когато пее, но ще видя пак.

Н. ИКОНОМОВ - Аз трябва да зная какво става с въпроса за "Нора".

А. ТЕМЕЛКОВ - В мое отсъствие се е взело едно много разумно решение да се отложи поставянето на "Нора" с нашата именита колежка, която се е разболяла, защото иначе ще се обиди.

Н. ИКОНОМОВ - Аз не знам такова решение.

Ф. ФИЛИПОВ - Има предложение "Нора" да не бъде сега поставена, а да се чака оздравяването на Зорка Йорданова.

А. ТЕМЕЛКОВ - Да видим как ще се възприеме този въпрос "Бай Ганьо".

Н. ЛИЛИЕВ - "Бай Ганьо" се явява през 1894 година в списание "Мисъл". По това време авторът на разказите е борец срещу всяка тирания, непримирим враг на личния режим, нарича Фердинанда Херострат II. На 11 май 1897 г. Алеко Константинов пада убит.

Още с първите стъпки на Константинов в полето на литературата се чувствава реалистическия характер на неговото творчество: "До Чикаго и назад" например. В тия пътеписи както се знае, Алеко Константинов е изразил своето отрицателно гледище към американизма /стр. 146/ - "Човечеството срина един господар - тиранията, робството изчезва" и т.п. разсъждения, с които авторът се стреми да задоволи любопитството на читателя към новия свят.

През 1895 година "Бай Ганьо" се явява в отделна книга. Ще рече, Народният театър, без да иска, ще отбележи 60 години от появата на книгата.

Образът на Бай Ганьо е подсказан от самия живот - за богатял еснафин и търговец, устремен към по-високо място в живота.

През 1884 година Ал. Константинов печата фейлетон "По изборите в Свищов". Още тогава завършва фейлетона си с думите: "Ето епоха, която ми дава материал за "Бай Ганьо"

Наред с бай Ганьо, Ал. Константинов рисува и други - Бодков, Асланов, Митрето, които използвали за користи цели доверието на чужденците - и в България: Гунчо Адвокатина, Гочоолу, Дочоолу, Данко Харсъзина, за които Константинов е почерпил материал от своите наблюдения над българската действителност.

Хищническият дух на Бай Ганьо - тип на новия човек от епохата на първоначалното натрупване на капитала - обхваща всички области на живота. Животът на българското буржоазно общество през 90-те години на миналото столетие е представен в "сатирична светлина" във фейлетоните на Алеко Константинов.

Що се отнася до "Бай Ганьо" по думите на академик Н.С.Державин - това произведение на Алеко Константинов има значение на "класическо произведение в световната литература". Димитър Благоев сравнява нашия автор с италианския известен автор Едмондо де Амичис: "Погубването на Ал. Константинов - пише той - покъртва сърцата на всички мислещи българи." Днешните български литературоведи, намират /Пантелей Зарев/, че "Бай Ганьо" е не само най-значителната творба на своя автор, но и "голямо постижение изобщо на критическия реализъм в нашата литература". Те намират, че типът на бай Ганьо в нашия национален живот има значение, равностойно на героите на Гогол, Гончаров, Щедрин, че

и като тях този образ служи в борбата срещу старото и вредното в живота.

"Бай Ганьо" наистина не е "фабулно" произведение в общоприетия смисъл на думата, но не е и сборник от разкази върху приключенията на един герой.

Необходимо е все пак и в драматизацията да се постигне онова единство, което има в произведението на Алеко Константинов. Натам трябва да бъде устремено вниманието на постановчик и автор, ако искаме да се отстрани напълно приликата между драматизация и фейлетон.

Моето мнение е, че драматизацията почива на интересно хрумване, че иде да отговори пъкмо на време на повика - да не се забравя и нашето литературно наследство, когато се определя репертоарът на българския театър.

Ако се стигне до съвместна работа на автор и режисьор, бих пожелал да се спре по-голямо внимание на VI картина - "Погребението" - не е ли по-добре картината да падне? - да се очисти произведението от изрази, които не бива да се чуват от сцената на Народния театър, макар тези изрази да са на Алеко Константинов и да размиват публиката.

Н. ИКОНОМОВ - Не съм съгласен с изказването на др. Лилив. Това е автор от национален мащаб. Всичко това е верно, но аз след като четох драматизацията, мисля, че трябва да се работи още върху нея и то извънредно много. Защото, ако се поставят тези картини, както са дадени, няма да оправдаят Народния театър, че е търсил голямо драматическо произведение. Та това е фейлетон, който може всеки да си прочете в къщи. Ние тръгнахме по много опасен път - към драматизации. Не говоря за "Гераците", където в самата повест има всичко, което е необходимо за една драматизация, но тук тази откъслечност, тази разкъсаност мъчно ще може да се преодолее. Ще се стане спектакъл, ще стане, но това, че ще съберем пари, не ни оправдава.

С⁺. СЪРЧАДЖИЕВ - Ти заемаш ли се да помислиш как биха могли да се свържат тези картини?

Н. ИКОНОМОВ - То е отделен въпрос. Сега не мога да мисля. Ще бъдем оити за този лесен начин да правим смеси. Нали там е майсторството на драматурга?

ХР. КОДЖАБАШЕВ - Мен не ме е толкова страх, колкото Икономов за свързването, защото имаме драматизирано "Село Степанчиково", което няма например качествата, нужни за една драма.

Аз знам как се драматизира едно произведение и авторът така е направил. Пък и 60-годишнина се пада.

М. КОЛЧАКОВА - Напр. "Педагогическа поема" на Макаренко е драматизирана по същия начин и има голям успех.

А. ТЕМЕЛКОВ - Вземете "Бягство" от Голсуърти.

СТ. КАРАЛАМБОВ - Аз смятам, че авторът на повестта е изчерпал почти всички нейни възможности, за да направи една инсценировка, обаче не и драматизация. Благодарение на това се получава една схематичност на всички останали образи с изключение на образа на бай Ганьо, който е пресъздаден много хубаво. Там режисьор и автор трябва да пораздвижат тези образи. Аз смятам, че в този си вид, като се поработи малко повече, ще се получи представление. Сам се страхувам да не прозвучи като естраден спектакъл. Тези интермедии бих казал, че са излишни. Трябва да се махнат някои несъобразности като тая на Будапещенската гара, когато той казва, че трябваше да гоня влака цели 3 км, а се връща едва след 3 минути. После би трябвало да се изяснят тия студенти, защото има действително само един прогресивен студент. Трябва да се разбере, че са дошли да ядат парите на бащите си. Картината с погребението звучи като кошунство. Картината с изборите най-много ми хареса.

М. БЕНИЕШ - Тук се говори много за инсценировката на едно прозаическо произведение. Най-важното е драматизацията да не обгръща всичко, а най-главните теми и да бъде прокарана действителната драматична линия. Аз мисля, че в първата част няма тая действителна линия, тая острота на конфликта, каквато например има във втората част, където бай Ганьо прави избори. Там вече има борба. Мен ми се струва, че интередиите, така, както са дадени, не са много сполучливи за свързване на отделните части на произведението. Тук трябва да се прочете целия Иречек със всички негови дневници, да се вмесе всичко, написано от Алеко Константинов. Да се помисли четец ли да се постави или друго, за да има някакво действено начало, защото така картините са статични. Не съм съгласен със сцената "На погребение" - не е в стила на цялата драматизация. Картината на Будапещенската

е излишна, защото там се разкрива скъперничеството на бай Ганьо, за което се говори и в другите картини. В първата част трябва да бъде показано главно това, че бай Ганьо отива в чужбина да продаде стоката си и за това си служи със всички възможни бай Ганювски средства. Другата част смятам че е сполучлива, но трябва да се намери друга форма за свързване на картините, не с тези интермедии.

М. КОЛЧАКОВА - Аз бях най-възторженият привърженик на идеята за драматизиране на "Бай Ганьо". И продължавам да смятам, че ще бъде интересно да се постави на нашата сцена от две съображения: първо защото нашият народ ще се радва да види на сцената Бай Ганьо и второ - защото ~~къкк~~ идва пролет, а филиалът не е в цветущо положение и ще съберем публика, още повече, че сега се научавам, че ще има годишнина на Алеко Константинов. После ние сме щастлив че имаме в нашето време изпълнители на бай Ганьо. С тези

интермедии ми се струва, че е малко изкуствено. Втората част е по-интересна, защото там авторът нагазва в политически води. Струва ми се, че с помощта на режисьора ще се намерят други начини за свързване и ще се избегнат тези сухи интермедии. Разбира се трудно е да се иска едно такова повествователно произведение да звучи като драма. Не може да произволничаш, а се ръководиш от автора, но въпреки тези недостатъци на драматизацията, смятам, че ще прозвучи целостно хубаво. Мисля, че не бива да се развиват повече останалите образи, отколкото ги е дал авторът. Бай Ганьо общава, тежи. Видяхме "Големанов" как хубаво се посрещна и като нямаме други такива комедии, ще вземем тази. Смятам че трябва /А.ТЕМЕЛКОВ - "Големанов" е прототип на бай Ганьо да играем "Бай Ганьо", трябва да помогнем; ние сме играли и по-слаби пиеси.

ИВ. ДИМИТРОВА - Аз за "Бай Ганьо" не смятам да говоря. То е любимо произведение на народа ни. Би било много хубаво да имаме такава драма, но тази драматизация, която прочетох не ме задоволява. Това е едно преразказване в пряка реч. Не знам дали силите на другаря Ковачев ще стигнат да драматизира това произведение, но за сега това не е драматизация. Би трябвало да работи не само с другаря Сърчаджиев, а и с другаря Лишев. В повестта имаме изтънчения, изисканият Алеко Константинов, който предлага такива груби, лоши характери и затова леко ги приемаме, но без това нещо в една

такава драматизация може да се получи обратен резултат. Ни сме длъжни да вземем драматизация, която почива на законит на драматургията. И затова аз съм на мнение да почакаме да дойдат в Художествения съвет хората от Писателския съюз които са подготвени и ще могат да помогнат на автора, защото мисля, че ще е трудно той да работи само с режисьора, освен ако ~~постави~~ постановчикът, другарят Сърчаджиев, се наеме и има виждане, ~~какви~~ че ще направи прои- ведение, достойно за Народния театър. Затова мисля, че трябва още сериозна и голяма работа.

Г. КАРАКАШЕВ - Ако режисьорът има виждане мен ми се струва, че ще се получи от този материал представление в нов стил. Тук режисьорът ще играе много важна роля. За архитектониката на произведението трябва да се намери някаква нова форма. Това ~~не~~ не е пиеса, а сатирически картини. Разбира се права е другарката Димитрова, че е нужна помощ от подготвени хора, а и другарят Икономов ще може да помогне много.

КР. МИРСКИ - Сега разбрам колко е трудно да се изкажеш последен. Ако някой говореше за драматизация на "Бай Ганьо" аз не бих го съветвал да се заема да я прави, защото на пръв поглед тя не се поддава на драматизиране. Но добре е, щом с това се е заел един автор, който няма да търси неща свое в същността на творбата и няма да се отклони ни най-малко от това, което е дал авторът. Той дори до такава степен е вървял до автора, че е оставил някои неща непреведени на сценически език, но мисля, че тия неща по-лесно биха се поправили, ако се поработи с режисьор, отколкото с членове на Писателския съюз. Действието не е непременно задължително за сцената. ~~Има~~

Това е поредица от сатирични картини, които сами за себе си са завършени, но трябва да се намери форма, която да ги обединява. Трябва да се намери някой Алеко Константинов, който да обяснява онези пасажки, които не се поддават на драматизация.

М. БЕНИЕШ - И накрая Бай Ганьо да стреля срещу Алеко Константинов.

Н. ИКОМОВ - Защо не може да стане като "Дървеница" - чудесен спектакъл.

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ - Но там имаш друг материал.

СТ. ТОНЧЕВ - Смятам, че идеята да се доведе до сцената едно произведение, което е така обичано от нашия народ, е прекрасна. Съгласен съм с бележките по недостатъците и по доизработването на драматизацията. Тези интермедии не разкриват ясно кой произнася присъдата върху тоя замогващ се капиталист. Трябва да се направи всичко възможно, за да може нашият зрител да види тия неща, пресъздадени на сцената с таланта на нашите най-добри артисти и с възможностите на добър режисьор и смятам, че трудът, който ще се положи, няма да е напразен.

Ср. СЪРЧАДЖИЕВ - Мен ми се струва, че погрешно се подхожда като се мисли, че драматизацията на фйлетоните в Константинов трябва да отговаря на всички закони на драматургията. При липса на жанров театър мисля, че и Народния театър би могъл да си позволи този еkleктизъм и да играе представления с друг жанр. Тук няма интрига, има обрисовка на отрицателните черти, които съществуват в нашия народ, и които още съществуват, дори и в нашето социалистическо общество. Мнозина биха могли да видят тия недостатъци у себе си. /ИКОНОМОВ - Внуците на бай Ганьо./

Драматизацията не е такава, че би трябвало целостно да включи всички фйлетони и всички особености от характера на бай Ганьо. Филмовата продукция "Бай Ганьо" беше изключителна.

Тая връзка между отделните епизоди аз намерих и взех от Алеко. Те не са писани от Ковачев, а от Алеко, но дали това ще е най-сполучливото, за мен е една голяма неизвестност. Алеко ги нарича "невероятни истории". В хода на работата мисля, че ще намерим най-добрата форма за свързване на отделните картини, защото, ако се приеме драматизацията, сигурно аз ще я поставя. Стилът на това представление ми се струва, че ще бъде коренно различен от това, което аз или друг сме правили досега.

М. КОЛЧАКОВА - И половината ще се роди от актьорите.

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ - Много опасно за режисьора е да поставя "Бай Ганьо". Това не е фарс, въпреки, че има фарсов елемент. Това е една остра сатира, но каква сценична форма ще има - не знам.

Ф. ФИЛИПОВ - Когато се намери връзката между отделните картини, които сами за себе си са едноактни пиеси, тогава ще се намери и стилът. Драматизацията на "Възкресе-

ние" не може да се сравнява с тази, защото тук има фабулно произведение. Наистина връзката още не е намерена, но това не значи, че ~~ням~~ няма интересни образи, ситуации, които авторът на драматизацията без никакво вмешателство много скромно ги е пресъздал и тъкмо тук е хубавото. Майсторлъка на цялата работа е да се намерят връзките между отделните картини. Остава въпросът дали при това положение трябва да се почне работа по драматизацията, или да се чака да се намери тази връзка. В този смисъл давам мой съвет на Директора. Някои казват, че представлението ще има ~~голям~~ успех, други - че се съмняват. Не бива да ни смущават тези неща, защото Константинов е голям наш автор, но трябва да се намери връзка, която за сега е бедна, схематична.

А. ТЕМЕЛКОВ - Никога не съм бил така доволен от заседанието на нашия Художествен съвет, както днес и аз днес съм горд за сметка на Художествения съвет. Във всички изказвания пролича голяма загриженост и аз смятам, че пътят към целта е разкрит от някои наши другари. Каза се, че трябва да се работи още. И тук трябва да се развие колективното творчество аз апелирам към някои наши другари искрено да помогнат да извадим от забвение този наш велик писател Алеко Константинов. Аз смятам, че към усилията на автора и режисьора трябва да се прибавят и познанията на другарите Коджабашев, Колчакова, Лилшев и всички други, които биха пожелали, също и др. Икономов. /Н. ИКОНОМОВ - Не, не мога./ Трябва да ви кажа, че говорих с другаря Володин който гореше препоръча да се включи ~~илюзия~~ в репертоара на драматизацията, като ангажира и мнението на другаря Башев, но след като се пороботи върху нея. Аз бих желал да се явят доброволци.

М. КОЛЧАКОВА - Аз с най-голямо удоволствие ще помогна колкото мога.

Н. ИКОНОМОВ - Много баби, килаво дете. Какво аз - на всяко гърне меродия.

ХР. КОДЖАБАШЕВ - Аз ще кажа какво помня за Алеко.

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ - Да повикаме и другари от "Стършел"

А. ТЕМЕЛКОВ - Значи, на работа, другари!

Това ще бъде успех на целия театър.

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ - За Карамитев и Павлова може да си реши дирекцията.

Н. ИКОНОМОВ - Аз съм засегнат от този въпрос, защото съм ~~дирекция~~ партньор.

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ 9- Те изнасят случай, че ти си прибавил реплика в "Лайпциг 33".

Н. ИКОНОМОВ - Може да съм прибавил, но това тях не ги оправдава.

СТ. ТОНЧЕВ - Не бива грешките на един да се оправдават с грешките на друг.

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ - Ти влагаш истинска страст.

Н. ИКОНОМОВ - Ка няма да влагам - цялата публика се възмушаваше, че мъртвите се движат и се смеят.

Ф. ФИЛИПОВ - Защитата, която прави Сърчаджиев е неоснователна, защото едно е да прибавиш текст, а друго - да се смееш.

А. ТЕМЕЛКОВ - Аз не можех да реша този въпрос без главния режисьор.

СТ. ТОНЧЕВ - Позволете да направя такъв упрек: директорът трябва да иска незабавно фиша.

А. ТЕМЕЛКОВ - Това е направил, но практиката е да се иска обяснение от хората, които са обвинени в провинение.

СТ. ТОНЧЕВ - Нешастието на театъра е в низката взискателност. Писал е външен човек /това го има в многотиражката/, че е закъсняло падането на завесата, защото заспал помощник-режисьорът, и затова още няма пуснат фиш.

Ф. ФИЛИПОВ - Мисълта на др. Тончев е, че фишове не се пускат редовно, помощник-режисьорите не си вършат работата добре, актрисата не си изпълнява мизансцена така, както режисьорът ѝ е казал.

Г. КАРАКАШЕВ - В ложата трябва да има винаги човек.

Н. ИКОНОМОВ - Аз мога и да сгреша, и текст да прибавя но аз съм 63-годишен човек, а те са от вчера на сцената.

А. ТЕМЕЛКОВ - Това е въпрос за следващото заседание.

Н. ИКОНОМОВ - Аз никога няма да стана партньор на Карамитев.

Л. ДОСТАВАНОВА - Има поредица от случаи на закъсняване за спектакли, невявяване на репетиции. Гецов е закъснял с 20 м. за "Любов", в "Задморски гости" много отсъствуват.

СТ. КАРАЛАМБОВ - Управлението дори бюрократично постъпва в случая. Трябваше веднага да се извикат тези хора да дадат своите обяснения. Може и да са се разкаjali, но все пак се мъчат да се оправдаят и приписват вина на оскърбения възрастен актьор. Мен ме възмушава преди всичко фактът, че млади хора имат такова отношение към тия, които са ги учили на сцената и биват заштитавани от хора, на ~~квккк~~ чиито глави до някое време ще се струпа същото. Това не е оправдание. Не им прави чест да отиват на другия ден да разправят, че така, като Икономов, плачели хората преди 500 години.

ИВ. ДИМИТРОВА - Едно е писал Карамитев, друго - Павлова. Аз на другия ден я видях и беше в страшно състояние, казва: "Не мога никого да видя, срам ме е. Не можах да се въздържа да не се смея, въпреки, че ~~кжжжжжжжж~~ си представях най-жестоки картини, как детето ми умира."

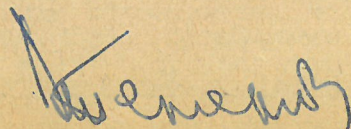
Ф. ФИЛИПОВ - Аз смятам, че възмущението на старите актьори е много основателно. Изолираният случай да го оставим настрана. Не се наказват достатъчно хората. Другарят Мирски казваше, че за отсъствието на хората в "Задморски гости" имало причини, които ги извинявали. Но най-много ги извинява другарят директор.

А. ТЕМЕЛКОВ - Има фишове. Колко наказания съм написал!

Ф. ФИЛИПОВ - Няма страх и пиетет към сцената. Нашата сцена е хан - влизат, излизат, ходят, тропат по нея. Друг е въпросът за конкретния случай, където наказанието трябваше да бъде по-малко, ^{трябва да} сега е по-голямо. Доклад по този въпрос аз не мога да изнеса, защото не знам много от фактите, но смятам, че този разговор, който водихме днес тук ще послужи за един доклад по дисциплината в театъра. На Карамитев трябва да му се отнемат ролите, да се изнесе пред целия колектив това, че към Олга Кирчева така се е отнесъл, към Иван Димов, към Икономов. Мила Павлова трябваше да отиде и се извини на стария си колега. Бил ~~плакал~~ ^{плаче} лошо, та той на всички представления така ~~кжжжжжжжж~~ ^{плаче}, какво ще стане, ако те всеки път се смеят! Верно е, че това са наши талантиливи актьори, но верно е и това, че са страшно разглезени.

ХР. КОДЖАБАШЕВ - Цели хулигани са станали. Трябва да се наказат.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

РАЗГЛЕДАНИ ВЪПРОСИ И ВЗЕТИ РЕШЕНИЯ

НА ЗАСЕДАНИЕТО НА ХУДОЖЕСТВЕНИЯ СЪВЕТ ОТ 14. II 1956 Г.

1. Бе обсъдена драматизацията на "БАЙ ГАНЮ" от Ал. Константинов направена от Константин Ковачев. Членовете на съвета намериха, че авторът на драматизацията трябва да поработи още заедно с режисьора Стефан Сърчаджиев, който евентуално ще я постави, с др. Н. Лилиев и с група специалисти, измежду членовете на съвета, като др. Магда Колчакова, засл. арт. Никола Икономов, др. Кръстьо Мирски. Другарят Директор призова другарите към колективен творчески труд, за да помогнат на автора и на театъра да осъществят навременната идея да се постави на сцената на Народния театър произведението на такъв голям български писател като Алеко Константинов.
2. Поради заболяването на главната изпълнителка на Нора от едноименната пиеса на Ибсен, ~~известната~~ народната артистка Зорка Йорданова, поставянето на тази пиеса ще се отложи.
3. На следващото заседание на съвета главният режисьор, Филип Филипов ще изнесе доклад и ще се разгледа въпроса за прояви на недисциплинираност у творчески работници във връзка с художествено то ниво на спектаклите.

15. II. 56 г.

ДИРЕКТОР:
/А. ТЕМЕЛКОВ, засл. артист/